

O colecție necesară oricărui jurist:

- reunește între copertele fiecărei culegeri informații esențiale și extinse din domeniul abordat, înlesnind astfel utilizatorului activitatea de cercetare, reducând semnificativ și eficient timpul dedicat acesteia;
- prezintă pachete de acte normative consolidate, atent selectate în vederea acoperirii domeniului vizat, îmbogățite cu note și referințe utile, structurate și evidențiate profesionist și menite a facilita înțelegerea voinței și a intențiilor legiuitorului (prin semnalarea și/sau prin prezentarea unor corelații ori a unor spețe relevante, în unele cazuri prin oferirea unor lămuriri punctuale etc.);
- este tipărită pe hârtie albă de calitate superioară, ideală pentru adnotările necesare în activitatea didactică și practică;
- seria PREMIUM din cadrul colecției PRO LEGE beneficiază de grafică și de cromatică speciale (în vederea unui plus de evidențiere a informațiilor-cheie), incluzând totodată un vast material informativ suplimentar (după caz, jurisprudență europeană, mai multă jurisprudență națională și mai multe legi conexe integrale sau în extras, varii adnotări etc.);
- fiecare culegere în parte constituie, practic, un instrument juridic complex, indispensabil activității de zi cu zi în cadrul domeniului căruia îi este dedicată și pe care îl reprezintă, organizând unitar informațiile necesare unei bune cunoașteri a domeniului respectiv.

COORDONAREA GENERALĂ a Colecției PRO LEGE este asigurată de consilier juridic Oliviu Crăznic. Așteptăm sugestiile și propunerile dvs. pe adresa prolege@universuljuridic.ro

UNIVERSUL JURIDIC SRL

București, Bd. Iuliu Maniu, nr. 7, Corp C, parter, Sector 6
telefon: 021.314.93.15; 0733.674.222; fax: 021.314.93.16

Codul civil și legislație conexă 2022

Ediție PREMIUM

**Ediție îngrijită
de prof. univ. dr.
Dan Lupașcu**

Universul Juridic
București
-2022-

• **O.U.G. nr. 75/2010** priv. modif. și compl. L. concurenței nr. 21/1996 (M. Of. nr. 459 din 6 iulie 2010; cu modif. ult.): „**Art. III.** În toate actele normative în vigoare, cu aplicare în domeniul concurenței, orice referire la «agent economic» se consideră a fi făcută la «întreprindere» sau la «operator economic», după caz”.

• **L. nr. 71/2011** pt. punerea în aplicare a NCC (M. Of. nr. 409 din 10 iunie 2011; cu modif. ult.): „**Art. 6.** (1) În cuprinsul actelor normative aplicabile la data intrării în vigoare a NCC, referirile la comercianți se consideră a fi făcute la persoanele fizice sau, după caz, la persoanele juridice supuse înregistrării în registrul comerțului, potrivit prev. art. 1 L. nr. 26/1990 priv. registrul comerțului, rep., cu modif. și compl. ult., precum și cu cele aduse prin prezenta lege. (2) Disp. alin. (1) nu se aplică termenului «comerciant» prevăzut în: a) L. nr. 84/1998 priv. mărcile și indicațiile geografice, rep.; b) L. pomiculturii nr. 348/2003, rep., cu modif. ult.; c) L. nr. 321/2009 priv. comercializarea produselor alimentare, cu modif. și compl. ult.; d) orice alte acte normative în care termenul «comerciant» are un înțeles specific dispozițiilor cuprinse în aceste din urmă acte normative. (3) În legislația priv. protecția drepturilor consumatorilor, termenul «comerciant» se înlocuiește cu cel de «profesionist». **Art. 7.** În cuprinsul actelor normative aplicabile la data intrării în vigoare a NCC: c) referirile la «societatea civilă profesională» se consideră a fi făcute la «societatea profesională, cu sau fără personalitate juridică», după caz”.

• **L. nr. 76/2012** pt. punerea în aplic. a NCPC (M. Of. nr. 365 din 30 mai 2012; în vigoare de la 15 februarie 2013, cu modif. ult.): „**Art. 8.** De la data intrării în vigoare a NCPC, referirile din cuprinsul actelor normative la hotărârea judecătorească «definitivă și irevocabilă» sau, după caz, «irevocabilă» se vor înțelege ca fiind făcute la hotărârea judecătorească «definitivă».

• **L. nr. 57/2016** pt. modif. și compl. L. nr. 273/2004 priv. procedura adopției, precum și a altor acte normative (M. Of. nr. 283 din 14 aprilie 2016): „**Art. V.** (1) În cuprinsul L. nr. 273/2004 priv. procedura adopției, rep., cu modif. și compl. ult., precum și în cuprinsul actelor normative în vigoare din domeniul adopției, sintagma «deschiderea procedurii adopției interne» se înlocuiește cu sintagma «deschiderea procedurii adopției», denumirea «Oficiul Român pentru Adopții» sau, după caz, «Oficiul» se înlocuiește cu denumirea «Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Copilului și Adopție» sau, după caz, cu «ANPDCA», sintagma «potrivire teoretică» se înlocuiește cu sintagma «potrivire inițială» și termenul «ordin» se înlocuiește cu termenul «decizie»”.

CODUL CIVIL (LEGEA NR. 287/2009)	9
INDEX	567
LEGISLAȚIE CONEXĂ	603
Legea nr. 33/1994 privind exproprierea pentru cauză de utilitate publică	603
Legea nr. 7/1996 a cadastrului și a publicității imobiliare	610
Legea locuinței nr. 114/1996	663
Legea nr. 119/1996 cu privire la actele de stare civilă ²⁾	679
Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului	712
Legea nr. 273/2004 privind procedura adopției	774
O.U.G. nr. 97/2005 privind evidența, domiciliul, reședința și actele de identitate ale cetățenilor români	808
Legea nr. 255/2010 privind exproprierea pentru cauză de utilitate publică, necesară realizării unor obiective de interes național, județean și local	823
O.U.G. nr. 14/2011 pentru protecția consumatorilor la încheierea și executarea contractelor privind dobândirea dreptului de folosință pe o perioadă determinată a unui sau a mai multor spații de cazare, a contractelor pe termen lung privind dobândirea unor beneficii pentru produsele de vacanță, a contractelor de revânzare, precum și a contractelor de schimb	852
O.G. nr. 13/2011 privind dobânda legală remuneratorie și penalizatoare pentru obligații bănești, precum și pentru reglementarea unor măsuri financiar-fiscale în domeniul bancar (<i>extras</i>)	868
Legea nr. 72/2013 privind măsurile pentru combaterea întârzierii în executarea obligațiilor de plată a unor sume de bani rezultând din contracte încheiate între profesioniști și între aceștia și autorități contractante	870
Legea nr. 165/2013 privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România (<i>extras</i>)	876
Legea nr. 17/2014 privind unele măsuri de reglementare a vânzării terenurilor agricole situate în extravilan și de modificare a Legii nr. 268/2001 privind privatizarea societăților ce dețin în administrare terenuri proprietate publică și privată a statului cu destinație agricolă și înființarea Agenției Domeniilor Statului (<i>Titlul I. Unele măsuri de reglementare a vânzării terenurilor agricole situate în extravilan</i>)	897
Legea nr. 297/2018 privind publicitatea mobilă	908
OPANAF nr. 114/2019 pentru aprobarea Procedurii de înregistrare a contractelor de locațiune, precum și a modelului și conținutului formularului „Cerere de înregistrare a contractelor de locațiune” (<i>extras</i>)	925
OPANAF nr. 1193/2021 pentru aprobarea Procedurii de înregistrare a contractelor de fiducie sau ale construcțiilor juridice similare fiduciei, de organizare și funcționare a Registrului central al fiducilor	

¹⁾ Actele normative cuprinse în prezenta culegere au fost actualizate la data de **1 august 2022**.

²⁾ Anexele nu au fost reproduse în prezenta culegere.

Art. 1. Izvoarele dreptului civil. (1) Sunt izvoare ale dreptului civil legea, uzanțele și principiile generale ale dreptului.

(2) În cazurile neprevăzute de lege se aplică uzanțele, iar în lipsa acestora, dispozițiile legale privitoare la situații asemănătoare, iar când nu există asemenea dispoziții, principiile generale ale dreptului.

(3) În materiile reglementate prin lege, uzanțele se aplică numai în măsura în care legea trimite în mod expres la acestea.

(4) Numai uzanțele conforme ordinii publice și bunelor moravuri sunt recunoscute ca izvoare de drept.

(5) Partea interesată trebuie să facă dovada existenței și a conținutului uzanțelor. Uzanțele publicate în culegeri elaborate de către entitățile sau organismele autorizate în domeniu se prezumă că există, până la proba contrară.

(6) În sensul prezentului cod, prin uzanțe se înțelege obiceiul (cutuma) și uzurile profesionale.

Art. 2. Obiectul și conținutul Codului civil. (1) Dispozițiile prezentului cod reglementează raporturile patrimoniale și nepatrimoniale dintre persoane, ca subiecte de drept civil.

(2) Prezentul cod este alcătuit dintr-un ansamblu de reguli care constituie dreptul comun pentru toate domeniile la care se referă litera sau spiritul dispozițiilor sale.

• **JURISPRUDENȚĂ.** *Dec. ICCJ (SC II) nr. 165/2015* (www.scj.ro): „Potriv. art. 2 alin. (2) NCC, acesta reprezintă dreptul comun în raport de L. nr. 31/1990”.

Dec. ICCJ (SC II) nr. 1051/2018 (www.scj.ro): „39. (...) potrivit art. 2 alin. (1) NCC, acest act normativ reglem. raporturile patrimoniale și nepatrimoniale dintre persoane, ca subiecte de drept civil. Aceasta înseamnă că sunt reglem. raporturile dintre persoane care se află pe poziții de egalitate, în regim de drept privat, iar nu în regim de drept public. 40. Chiar dacă în alin. (2) al celuiiași art. se arată că acest act normativ constituie dreptul comun pentru toate domeniile la care se referă litera sau spiritul disp. sale, nu se poate face o extrapolare a aplicării a acestor disp. și la situațiile în care se aplică dreptul public, în cauza de față disp. NCPP, respectiv ale L. nr. 304/2004. 41. În speța de față recurentul-reclamant invocă aplicabilitatea unor norme de drept privat, or, magistrații care au intrat în raporturi juridice cu acesta au făcut-o în baza unor norme de drept public, cu referire la persoanele despre care există suspiciuni că au săvârșit fapte prevăz. de legea penală. Ca atare, nu pot fi aplicabile disp. art. 1373 rap. art. 1349 NCC. 42. (...) art. 1 alin. (1) și (3) și art. 4 alin. (1) L. nr. 304/2004 nu au relevanță sub aspectul existenței unui raport de prepușenie între magistrați și Statul Român, aceste raporturi fiind specifice dreptului privat iar nu dreptului public, cum sunt normele prevăz. de L. nr. 304/2004. 43. Nerelevante sunt și referirile la art. 1 alin. (1) și (2) NCC, deoarece, așa după cum rezultă chiar din text, aceste disp. se referă la izvoarele dreptului civil, neavând legătură cu dreptul public, așa după cum este cazul raporturilor dintre recurentul-reclamant și magistrații care au instrumentat cauza penală în care acesta a fost cercetat și, respectiv, judecat”.

Art. 3. Aplicarea generală a Codului civil. (1) Dispozițiile prezentului cod se aplică și raporturilor dintre profesioniști, precum și raporturilor dintre aceștia și orice alte subiecte de drept civil.

(2) Sunt considerați profesioniști toți cei care exploatează o întreprindere.

(3) Constituie exploatarea unei întreprinderi exercitarea sistematică, de către una sau mai multe persoane, a unei activități organizate ce constă în producerea, administrarea ori înstrăinarea de bunuri sau în prestarea de servicii, indiferent dacă are sau nu un scop lucrativ.

• **LPA (L. nr. 71/2011 pt. punerea în aplic. a NCC – M. Of. nr. 409 din 10 iunie 2011; cu modif. ult.). Art. 8. (1) Noțiunea de «profesionist» prevăz. la art. 3 NCC include categoriile de comerciant, întreprinzător, operator economic, precum și orice alte persoane autorizate să desfășoare activități economice sau profesionale, astfel cum aceste noțiuni sunt prevăz. de lege, la data intrării în vigoare a NCC.**

Art. 4. Aplicarea prioritara a tratatelor internaționale privind drepturile omului. (1) În materiile reglementate de prezentul cod, dispozițiile privind drepturile și libertățile persoanelor vor fi interpretate și aplicate în concordanță cu Constituția, Declarația Universală a Drepturilor Omului, pactele și celelalte tratate la care România este parte.

(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului, la care România este parte, și prezentul cod, au prioritate reglementările internaționale, cu excepția cazului în care prezentul cod conține dispoziții mai favorabile.

• **CEDO (ratif. L. nr. 30/1994 priv. ratif. CEDO și a protocoalelor adiționale la această conv. – M. Of. nr. 135 din 31 mai 1994; cu modif. ult.). Art. 1. Obligația de a respecta drepturile omului. Înaltele părți contractante recunosc oricărei persoane aflate sub jurisdicția lor drepturile și libertățile definite în T. I al prezentei convenții.**

V. **CtEDO-23.022/13** (infra, art. 33 L. nr. 272/2004).

Art. 5. Aplicarea prioritara a dreptului Uniunii Europene. În materiile reglementate de prezentul cod, normele dreptului Uniunii Europene se aplică în mod prioritar, indiferent de calitatea sau statutul părților.

Capitolul II Aplicarea legii civile

Art. 6. Aplicarea în timp a legii civile. (1) Legea civilă este aplicabilă cât timp este în vigoare. Aceasta nu are putere retroactivă.

(2) Actele și faptele juridice încheiate ori, după caz, săvârșite sau produse înainte de intrarea în vigoare a legii noi nu pot genera alte efecte juridice decât cele prevăzute de legea în vigoare la data încheierii sau, după caz, a săvârșirii ori producerii lor.

(3) Actele juridice nule, anulabile sau afectate de alte cauze de ineficacitate la data intrării în vigoare a legii noi sunt supuse dispozițiilor legii vechi, neputând fi considerate valabile ori, după caz, eficiente potrivit dispozițiilor legii noi.

(4) Prescripțiile, decăderile și uzucapiunile începute și neimplinite la data intrării în vigoare a legii noi sunt în întregime supuse dispozițiilor legale care le-au instituit.

(5) Dispozițiile legii noi se aplică tuturor actelor și faptelor încheiate sau, după caz, produse ori săvârșite după intrarea sa în vigoare, precum și situațiilor juridice născute după intrarea sa în vigoare.

(6) Dispozițiile legii noi sunt de asemenea aplicabile și efectelor viitoare ale situațiilor juridice născute anterior intrării în vigoare a acesteia, derivate din starea și capacitatea persoanelor, din căsătorie, filiație, adopție și obligația legală de întreținere, din raporturile de proprietate, inclusiv regimul general al bunurilor, și din raporturile de vecinătate, dacă aceste situații juridice subzistă după intrarea în vigoare a legii noi.

• **LPA. Art. 3. Actele și faptele juridice încheiate ori, după caz, săvârșite sau produse înainte de intrarea în vigoare a NCC nu pot genera alte efecte juridice decât cele prevăzute de legea în**

vigoare la data încheierii sau, după caz, a săvârșirii ori producerii lor. **Art. 4.** La data intrării în vigoare a NCC, actele juridice nule, anulabile sau afectate de alte cauze de ineficacitate, prevăz. de CC 1864, precum și de alte acte normative, rămân supuse dispozițiilor legii vechi, neputând fi considerate valabile ori, după caz, eficace potrivit NCC sau dispozițiilor prezentei legi. **Art. 5.** (1) Disp. NCC se aplică tuturor actelor și faptelor încheiate sau, după caz, produse ori săvârșite după intrarea sa în vigoare, precum și situațiilor juridice născute după intrarea sa în vigoare. (2) Disp. NCC sunt aplicabile și efectelor viitoare ale situațiilor juridice născute anterior intrării în vigoare a acestuia, derivate din starea și capacitatea persoanelor, din căsătorie, filiație, adopție și obligația legală de întreținere, din raporturile de proprietate, inclusiv regimul general al bunurilor, și din raporturile de vecinătate, dacă aceste situații juridice subzistă după intrarea în vigoare a NCC.

• **RIL. Dec. ICCJ (RIL) nr. 1/2014** (M. Of. nr. 283 din 17 aprilie 2014): „În interpr. și aplic. disp. art. 5, art. 201 și art. 223 L. nr. 71/2011 pt. punerea în aplic. a NCC și ale art. 6 alin. (4), art. 2.512 și art. 2.513 NCC, stabilește că prescripțiile extinctive începute anterior datei de 1 oct. 2011, împlinite ori neîmplinite la aceeași dată, rămân supuse disp. art. 18 D. nr. 167/1958 priv. prescripția extinctivă, rep., astfel încât atât instanțele de judecată, din oficiu, cât și părțile interesate pot invoca excepția prescripției extinctive, indiferent de stadiul procesual, chiar în litigii începute după 1 oct. 2011”.

Dec. ICCJ (RIL) nr. 13/2022 (www.iccj.ro): „În interpr. art. 120 O.U.G. nr. 99/2006 rap. art. 405 alin. (1) CPC 1865, art. 706 alin. (1) NCPC, art. 201 L. nr. 71/2011 și art. 6 alin. (1), (4) și (5) NCC, corob. art. 1 alin. (2) Decr. nr. 167/1958 și art. 2504 alin. (1) NCC: 1. Regimul juridic aplicabil prescripției dreptului de a obține executarea silită a ipotecii este guvernat de normele de drept substanțial în vigoare la momentul nașterii dreptului creditorului ipotecar de a obține executarea creanței garantate, fiind lipsită de relevanță norma procesuală aplicabilă procedurii de executare silită. 2. Dreptul de a obține executarea silită în temeiul contractului de ipotecă se stinge, pe cale accesorie, prin efectul prescripției executării silite a creanței întemeiate pe contractul de credit, dacă aceasta din urmă începe să curgă anterior datei de 1 oct. 2011. 3. În cazul în care prescripția dreptului de a obține executarea silită a creanței garantate începe să curgă după 1 oct. 2011 (inclusiv), executarea silită a ipotecii nu se stinge, pe cale accesorie, chiar dacă dreptul de a obține executarea silită a creanței principale este prescrist, situație în care termenul de prescripție aplicabil este de: 3 ani, potrivit art. 405 alin. (1) tz. I CPC 1865, dacă prescripția dreptului creditorului ipotecar de a obține executarea silită în temeiul contractului de credit a început să curgă în intervalul 1 oct. 2011 - 14 feb. 2013; 10 ani, potrivit art. 706 alin. (1) tz. II NCPC, dacă prescripția dreptului creditorului ipotecar de a obține executarea silită în temeiul contractului de credit a început să curgă după 15 feb. 2013 (inclusiv)”.

• **CONSTITUȚIA ROMÂNIEI. Art. 15. Universalitatea.** (2) Legea dispune numai pentru viitor, cu excepția legii penale sau contravenționale mai favorabile.

• **JURISPRUDENȚĂ. Dec. ICCJ (SC I) nr. 1273/2013** (www.scj.ro): „deși cererea de chemare în judecată este formulată ulterior intrării în vigoare a NCC, faptele reclamate sunt săvârșite anterior acestei date, astfel că sunt aplicabile prevederile CC 1865, sens în care prevede art. 6 alin. (2) NCC”.

Dec. ICCJ (SC I) nr. 2933/2014 (www.scj.ro): „Este necesar a se observa, cu titlu preliminar, că recurenta a invocat atât prev. ale CC 1864, cât și ale NCC. Din această perspectivă, se impune a se sublinia faptul că art. 5 L. nr. 71/2011 pentru punerea în aplicare a NCC stipulează că «(1) Disp. NCC se aplică tuturor actelor și faptelor încheiate sau, după caz, produse ori săvârșite după intrarea sa în vigoare, precum și situațiilor juridice născute după intrarea sa în vigoare. (2) Disp. NCC sunt aplicabile și efectelor viitoare ale situațiilor juridice născute anterior intrării în vigoare a acestuia, derivate din starea și capacitatea persoanelor, din căsătorie, filiație, adopție și obligația legală de întreținere, din raporturile de proprietate, inclusiv regimul general al bunurilor, și din raporturile de vecinătate, dacă aceste situații juridice subzistă după intrarea în vigoare a

NCC». Așadar, unei situații litigioase i se aplică dispozițiile legii în vigoare la momentul nașterii acesteia, cu particularitatea prevăzută la alin. (2) al textului citat, neputându-se solicita aplicarea concomitentă a unor texte de lege ce se succed în timp”.

Dec. ICCJ (SC I) nr. 606/2018 (www.scj.ro): „Textul legal evocat [art. 6 alin. (4) NCC] conține sintagma «în întregime», rezultă că legea sub imperiul căreia prescripția a început să curgă va guvernă atât aspectele de drept material, cât și pe cele de drept procesual referitoare la prescripție”.

Art. 7. Teritorialitatea legii civile. (1) Actele normative adoptate de autoritățile și instituțiile publice centrale se aplică pe întreg teritoriul țării, afară de cazul în care se prevede altfel.

(2) Actele normative adoptate, în condițiile legii, de autoritățile și instituțiile administrației publice locale se aplică numai în raza lor de competență teritorială.

• **DISPOZIȚII CONEXE. L. nr. 84/1992** priv. regimul zonelor libere (M. Of. nr. 182 din 30 iulie 1992; cu modif. ult.): „**Art. 2.** (1) Zona liberă este o zonă geografică a teritoriului României, în care operatorii economici desfășoară activități, iar persoanele, mărfurile, mijloacele de transport și alte bunuri se supun prevederilor legislației vamale unionale și naționale”.

Art. 8. Extrateritorialitatea legii civile. În cazul raporturilor juridice cu element de extraneitate, determinarea legii civile aplicabile se face ținându-se seama de normele de drept internațional privat cuprinse în cartea a VII-a din prezentul cod.

Capitolul III

Interpretarea și efectele legii civile

Art. 9. Interpretarea legii. (1) Cel care a adoptat norma civilă este competent să facă și interpretarea ei oficială.

(2) Norma interpretativă produce efecte numai pentru viitor.

(3) Interpretarea legii de către instanță se face numai în scopul aplicării ei în cazul dedus judecării.

• **DISPOZIȚII CONEXE. L. nr. 24/2000** priv. normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, rep. (M. Of. nr. 260 din 21 aprilie 2010; cu modif. ult.): „**Art. 69. Interpretarea legală.** (1) Intervențiile legislative pentru clarificarea sensului unor norme legale se realizează printr-un act normativ interpretativ de același nivel cu actul vizat, prin dispoziții interpretative cuprinse într-un nou act normativ sau prin modificarea dispoziției al cărui sens trebuie clarificat. (2) Interpretarea legală intervenită potrivit alin. (1) poate confirma sau, după caz, infirma ori modifica interpretările judiciare, arbitrale sau administrative, adoptate până la acea dată, cu respectarea drepturilor câștigate”.

Art. 10. Interzicerea analogiei. Legile care derogă de la o dispoziție generală, care restrâng exercițiul unor drepturi civile sau care prevăd sancțiuni civile se aplică numai în cazurile expres și limitativ prevăzute de lege.

Art. 11. Respectarea ordinii publice și a bunelor moravuri. Nu se poate deroga prin convenții sau acte juridice unilaterale de la legile care interesează ordinea publică sau de la bunele moravuri.

• **CONSTITUȚIA ROMÂNIEI. Art. 1. Statul român.** (5) În România, respectarea Constituției, a supremației sale și a legilor este obligatorie.

Art. 12. Libertatea de a dispune. (1) Oricine poate dispune liber de bunurile sale, dacă legea nu prevede în mod expres altfel.

(2) Nimeni nu poate dispune cu titlu gratuit, dacă este insolubil.

Art. 13. Renunțarea la drept. Renunțarea la un drept nu se prezumă.

• **DISPOZIȚII CONEXE. CM.** „**Art. 38.** Salariații nu pot renunța la drepturile ce le sunt recunoscute prin lege. Orice tranzacție prin care se urmărește renunțarea la drepturile recunoscute de lege salariiților sau limitarea acestor drepturi este lovită de nulitate”.

RII. Dec. ICCJ (RII) nr. 5/2015 (M. Of. nr. 234 din 6 aprilie 2015): „În interpr. și aplic. disp. art. 6 alin. (7^a) O.G. nr. 12/2008 priv. organiz. și finanț. rezidențiatului, aprob. cu modif. și compl. prin L. nr. 179/2008, respectiv art. 18 alin. (8) O.G. nr. 18/2009 priv. organiz. și finanț. rezidențiatului, aprob. prin L. nr. 103/2012, cu compl. ult., rap. art. 38 și art. 159 CM, rep., cu modif. și compl. ult., sintagma «cheltuieli de personal» nu include salariile primite de medicul rezident pentru munca desfășurată în perioada rezidențiatului, iar drepturile salariale încasate nu pot fi restituite cu titlu de cheltuieli ocazionale de pregătirea profesională, în situația în care medicul rezident nu își respectă obligația asumată de a continua raporturile de muncă pentru o anumită perioadă cu spitalul în care a desfășurat programul de rezidențiat, chiar dacă o atare clauză ar fi prevăzută în actul adițional la contractul individual de muncă, încheiat în condițiile art. 196 alin. (2) CM, rep., cu modif. și compl. ult.”.

HP. Dec. ICCJ (DCD) nr. 19/2019 (M. Of. nr. 573 din 12 iulie 2019): „În interpr. și aplic. art. 10, art. 38, art. 57, art. 134 alin. (1) și art. 254 alin. (3) și (4) CM, rep., cu modif. și compl. ult., stipularea clauzei penale în contractul individual de muncă sau într-un act adițional al acestuia, prin care este evaluată paguba produsă angajatorului de salariat din vina și în legătură cu munca sa, este interzisă și este sancționată cu nulitatea clauzei astfel negociate”.

Art. 14. Buna-credință. (1) Orice persoană fizică sau persoană juridică trebuie să își exercite drepturile și să își execute obligațiile civile cu bună-credință, în acord cu ordinea publică și bunele moravuri.

(2) Buna-credință se prezumă până la proba contrară.

• **CONSTITUȚIA ROMÂNIEI. Art. 57. Exercițarea drepturilor și a libertăților.** Cetățenii români, cetățenii străini și apatrizii trebuie să-și exercite drepturile și libertățile constituționale cu bună-credință, fără să încalce drepturile și libertățile celorlalți.

Art. 15. Abuzul de drept. Niciun drept nu poate fi exercitat în scopul de a vătăma sau păgubi pe altul ori într-un mod excesiv și nerezonabil, contrar bunei-credințe.

• **CEDO. Art. 17. Interzicerea abuzului de drept.** Nici o dispoziție din prezenta convenție nu poate fi interpretată ca implicând, pentru un stat, un grup sau un individ, un drept oarecare de a desfășura o activitate sau de a îndeplini un act ce urmărește distrugerea drepturilor sau a libertăților recunoscute de prezenta convenție sau de a aduce limitări mai ample acestor drepturi și libertăți decât acelea prevăzute de această convenție.

• **CDFUE. Art. 54. Interzicerea abuzului de drept.** Nici una dintre dispozițiile prezentei carte nu trebuie să fie interpretată ca implicând vreun drept de a desfășura orice activitate sau de a îndeplini orice act îndreptat împotriva oricărui dintre drepturile și libertățile recunoscute prin prezenta cartă sau de a le impune restrângeri mai ample decât cele prevăzute prin prezenta cartă.

Art. 16. Vinovăția. (1) Dacă prin lege nu se prevede altfel, persoana răspunde numai pentru faptele sale săvârșite cu intenție sau din culpă.

(2) Fapta este săvârșită cu intenție când autorul prevede rezultatul faptei sale și fie urmărește producerea lui prin intermediul faptei, fie, deși nu îl urmărește, acceptă posibilitatea producerii acestui rezultat.

(3) Fapta este săvârșită din culpă când autorul fie prevede rezultatul faptei sale, dar nu îl acceptă, socotind fără temei că nu se va produce, fie nu prevede rezultatul faptei, deși trebuia să îl prevadă. Culpă este gravă atunci când autorul a acționat cu o neglijență sau imprudență pe care nici persoana cea mai lipsită de dibăcie nu ar fi manifestat-o față de propriile interese.

(4) Atunci când legea condiționează efectele juridice ale unei fapte de săvârșirea sa din culpă, condiția este îndeplinită și dacă fapta a fost săvârșită cu intenție.

Art. 17. Eroarea comună și invincibilă. (1) Nimeni nu poate transmite sau constitui mai multe drepturi decât are el însuși.

(2) Cu toate acestea, când cineva, împărțind o credință comună și invincibilă, a considerat că o persoană are un anumit drept sau o anumită calitate juridică, instanța judecătorească, ținând seama de împrejurări, va putea hotărî că actul încheiat în această stare va produce, față de cel aflat în eroare, aceleași efecte ca și când ar fi valabil, afară de cazul în care desființarea lui nu i-ar cauza niciun prejudiciu.

(3) Eroarea comună și invincibilă nu se prezumă.

(4) Dispozițiile prezentului articol nu sunt aplicabile în materie de carte funciară și nici în alte materii în care legea reglementează un sistem de publicitate.

Capitolul IV

Publicitatea drepturilor, a actelor și a faptelor juridice

Art. 18. Obiectul publicității și modalitățile de realizare. (1) Drepturile, actele și faptele privitoare la starea și capacitatea persoanelor, cele în legătură cu bunurile care aparțin acestora, precum și orice alte raporturi juridice sunt supuse publicității în cazurile expres prevăzute de lege.

(2) Publicitatea se realizează prin cartea funciară, Arhiva Electronică de Garanții Reale Mobiliare [Registrul Național de Publicitate Mobiliară – v. **L. nr. 297/2018**], denumită în cuprinsul prezentului cod și arhivă, prin registrul comerțului, precum și prin alte forme de publicitate prevăzute de lege.

Art. 19. Condițiile de publicitate. (1) Procedura și condițiile de publicitate se stabilesc prin lege.

(2) Îndeplinirea formalității de publicitate poate fi cerută de orice persoană, chiar dacă este lipsită de capacitatea de exercițiu.

(3) Orice renunțare sau restrângere a dreptului de a îndeplini o formalitate de publicitate, precum și orice clauză penală sau altă sancțiune stipulată pentru a împiedica exercitarea acestui drept sunt considerate nescrise.

(4) Nimeni nu poate invoca faptul că nu a cunoscut dreptul, actul sau faptul supus publicității, dacă formalitatea de publicitate a fost legal îndeplinită.

• **LPA. Art. 8¹.** Existența unui litigiu sau înscrierea lui în registrele publice prevăzute de lege nu împiedică efectuarea formalităților de publicitate.

Art. 20. Efectele publicității. (1) Publicitatea asigură opozabilitatea dreptului, actului, faptului, precum și a oricărui alt raport juridic supus publicității, stabilește rangul acestora și, dacă legea prevede în mod expres, condiționează constituirea sau efectele lor juridice.

(2) Între părți sau succesorii lor, universalii ori cu titlu universal, după caz, drepturile, actele sau faptele juridice, precum și orice alte raporturi juridice produc efecte depline, chiar dacă nu au fost îndeplinite formalitățile de publicitate, afară de cazul în care prin lege se dispune altfel.

(3) Publicitatea nu validează dreptul, actul sau faptul supus ori admis la publicitate. Cu toate acestea, în cazurile și condițiile expres prevăzute de lege, ea poate produce efecte achizitive în favoarea terților dobânditori de bună-credință.

(4) Publicitatea nu întrerupe cursul prescripției extinctive, afară de cazul în care prin lege se dispune altfel.

Art. 21. Prezumțiile. (1) Dacă un drept, act sau fapt a fost înscris într-un registru public, se prezumă că el există, cât timp nu a fost radiat sau modificat în condițiile legii.

(2) În cazul în care un drept, act sau fapt a fost radiat, se prezumă că el nu există.

Art. 22. Lipsa publicității. Sancțiuni. (1) Dacă formalitatea de publicitate nu a fost realizată, iar aceasta nu era prevăzută de lege cu caracter constitutiv, drepturile, actele, faptele sau alte raporturi juridice supuse publicității sunt inopozabile terților, afară de cazul în care se dovedește că aceștia le-au cunoscut pe altă cale.

(2) Atunci când legea prevede că simpla cunoaștere de fapt nu suplinește lipsa de publicitate, absența acesteia poate fi invocată de orice persoană interesată, inclusiv de terțul care a cunoscut, pe altă cale, dreptul, actul, faptul sau raportul juridic supus publicității.

(3) În toate cazurile însă, simpla cunoaștere a dreptului, actului, faptului sau raportului juridic nu suplinește lipsa de publicitate față de alte persoane decât terțul care, în fapt, le-a cunoscut.

Art. 23. Concursul dintre formele de publicitate. Dacă un drept, act, fapt sau orice raport juridic este supus în același timp unor formalități de publicitate diferite, neefectuarea unei cerințe de publicitate nu este acoperită de îndeplinirea alteia.

Art. 24. Consultarea registrelor publice. Orice persoană, chiar fără a justifica un interes, poate, în condițiile legii, să consulte registrele publice privitoare la un drept, act, fapt sau o anumită situație juridică și să obțină extrase sau copii certificate de pe acestea.

CARTEA I Despre persoane Titlul I Dispoziții generale

Art. 25. Subiectele de drept civil. (1) Subiectele de drept civil sunt persoanele fizice și persoanele juridice.

(2) Persoana fizică este omul, privit individual, ca titular de drepturi și de obligații civile.

(3) Persoana juridică este orice formă de organizare care, întrunind condițiile cerute de lege, este titulară de drepturi și de obligații civile.

Art. 26. Recunoașterea drepturilor și libertăților civile. Drepturile și libertățile civile ale persoanelor fizice, precum și drepturile și libertățile civile ale persoanelor juridice sunt ocrotite și garantate de lege.

Art. 27. Cetățenii străini și apatrizii. (1) Cetățenii străini și apatrizii sunt asimilați, în condițiile legii, cu cetățenii români, în ceea ce privește drepturile și libertățile lor civile.

(2) Asimilarea se aplică în mod corespunzător și persoanelor juridice străine.

Art. 28. Capacitatea civilă. (1) Capacitatea civilă este recunoscută tuturor persoanelor.

(2) Orice persoană are capacitate de folosință și, cu excepția cazurilor prevăzute de lege, capacitate de exercițiu.

Art. 29. Limitele capacității civile. (1) Nimeni nu poate fi îngrădit în capacitatea de folosință sau lipsit, în tot sau în parte, de capacitatea de exercițiu, decât în cazurile și condițiile expres prevăzute de lege.

(2) Nimeni nu poate renunța, în tot sau în parte, la capacitatea de folosință sau la capacitatea de exercițiu.

Art. 30. Egalitatea în fața legii civile. Rasa, culoarea, naționalitatea, originea etnică, limba, religia, vârsta, sexul sau orientarea sexuală, opinia, convingerile personale, apartenența politică, sindicală, la o categorie socială ori la o categorie defavorizată, averea, originea socială, gradul de cultură, precum și orice altă situație similară nu au nicio influență asupra capacității civile.

Art. 31. Patrimoniul. Mase patrimoniale și patrimoniul de afecțiune. (1) Orice persoană fizică sau persoană juridică este titulară a unui patrimoniu care include toate drepturile și datorile ce pot fi evaluate în bani și aparțin acesteia.

(2) Acesta poate face obiectul unei diviziuni sau unei afecțiuni numai în cazurile și condițiile prevăzute de lege.

(3) Patrimoniile de afecțiune sunt masele patrimoniale fiduciare, constituite potrivit dispozițiilor titlului IV al cărții a III-a, cele afectate exercitării unei profesii autorizate, precum și alte patrimoniul determinate potrivit legii.

Art. 32. Transferul intrapatrimonial. (1) În caz de diviziune sau afecțiune, transferul drepturilor și obligațiilor dintr-o masă patrimonială în alta, în cadrul aceluiași patrimoniu, se face cu respectarea condițiilor prevăzute de lege și fără a prejudicia drepturile creditorilor asupra fiecărei mase patrimoniale.

(2) În toate cazurile prevăzute la alin. (1), transferul drepturilor și obligațiilor dintr-o masă patrimonială în alta nu constituie o înstrăinare.

Art. 33. Patrimoniul profesional individual. (1) Constituirea masei patrimoniale afectate exercitării în mod individual a unei profesii autorizate se stabilește prin actul încheiat de titular, cu respectarea condițiilor de formă și de publicitate prevăzute de lege.

(2) Dispozițiile alin. (1) se aplică în mod corespunzător și în cazul măririi sau micșorării patrimoniului profesional individual.

(3) Lichidarea patrimoniului profesional individual se face în conformitate cu dispozițiile art. 1.941-1.948, dacă prin lege nu se dispune altfel.

Titlul II Persoana fizică

Capitolul I Capacitatea civilă a persoanei fizice

Secțiunea 1 Capacitatea de folosință

Art. 34. Noțiune. Capacitatea de folosință este aptitudinea persoanei de a avea drepturi și obligații civile.

Art. 35. Durata capacității de folosință. Capacitatea de folosință începe la nașterea persoanei și încetează odată cu moartea acesteia.

• **JURISPRUDENȚĂ.** *Dec. ICCJ (SCAF) nr. 6794/2013 (www.scj.ro): „Capacitatea procesuală de folosință este acea condiție de exercițiu a acțiunii civile constând în aptitudinea unei persoane de a avea drepturi și obligații procesuale civile. Această capacitate este o reflectare în plan procesual a capacității civile de exercițiu. În cazul persoanelor fizice, capacitatea de folosință, așa cum se statuează de art. 35 NCC, începe la nașterea persoanei și încetează odată cu moartea acesteia, putând fi limitată numai în cazurile și condițiile expres prevăzute de lege”.*

Art. 36. Drepturile copilului conceput. Drepturile copilului sunt recunoscute de la concepțiune, însă numai dacă el se naște viu. Dispozițiile art. 412 referitoare la timpul legal al concepțiunii sunt aplicabile.

Secțiunea a 2-a Capacitatea de exercițiu

Art. 37. Noțiune. Capacitatea de exercițiu este aptitudinea persoanei de a încheia singură acte juridice civile.

Art. 38. Începutul capacității de exercițiu. (1) Capacitatea de exercițiu deplină începe la data când persoana devine majoră.

(2) Persoana devine majoră la împlinirea vârstei de 18 ani.

Art. 39. Situația minorului căsătorit. (1) Minorul dobândește, prin căsătorie, capacitatea deplină de exercițiu.

(2) În cazul în care căsătoria este anulată, minorul care a fost de bună-credință la încheierea căsătoriei păstrează capacitatea deplină de exercițiu.

Art. 40. Capacitatea de exercițiu anticipată. Pentru motive temeinice, instanța de tutelă poate recunoaște minorului care a împlinit vârsta de 16 ani capacitatea deplină de exercițiu. În acest scop, vor fi ascultați și părinții sau tutorele minorului, luându-se, când este cazul, și avizul consiliului de familie.

Art. 41. Capacitatea de exercițiu restrânsă. (1) Minorul care a împlinit vârsta de 14 ani are capacitatea de exercițiu restrânsă.

(1)¹⁾ Are capacitate de exercițiu restrânsă și majorul care beneficiază de consiliere judiciară.

(2)²⁾ Actele juridice ale persoanei cu capacitate de exercițiu restrânsă se încheie de aceasta, cu încuviințarea părinților sau, după caz, a tutorei, iar în cazurile prevăzute de lege, și cu avizul consiliului de familie, dacă există, și autorizarea instanței de tutelă. Încuviințarea, avizul sau autorizarea poate fi dată, cel mai târziu, în momentul încheierii actului.

(3) Cu toate acestea, persoana cu capacitate de exercițiu restrânsă poate face singură acte de conservare, acte de administrare care nu o prejudiciază, acte de acceptare a unei moșteniri sau de acceptare a unor liberalități fără sarcini, precum și acte de dispoziție de mică valoare, cu caracter curent și care se execută la data încheierii lor. Dispozițiile art. 168 alin. (4) rămân aplicabile.

• **JURISPRUDENȚĂ.** *V. Dec. ICCJ (SC II) nr. 404/2022 (infra, art. 2.528).*

Art. 42.³⁾ Regimul unor acte ale persoanei cu capacitate de exercițiu restrânsă.

(1) Minorul poate să încheie acte juridice privind munca, îndeletnicirile artistice sau sportive ori referitoare la profesia sa, cu încuviințarea părinților sau a tutorei, precum și cu respectarea dispozițiilor legii speciale, dacă este cazul.

(2) În acest caz, minorul exercită singur drepturile și execută tot astfel obligațiile izvorâte din aceste acte și poate dispune singur de veniturile dobândite.

(3)⁴⁾ Dispozițiile prezentului articol sunt aplicabile și majorului care beneficiază de consiliere judiciară, în măsura în care instanța de tutelă nu dispune altfel.

• **DISPOZIȚII CONEXE. CM: „Art. 13. (1) Persoana fizică dobândește capacitate de muncă la împlinirea vârstei de 16 ani. (2) Persoana fizică poate încheia un contract de muncă în calitate de salariat și la împlinirea vârstei de 15 ani, cu acordul părinților sau al reprezentanților legali, pentru activități potrivite cu dezvoltarea fizică, aptitudinile și cunoștințele sale, dacă astfel nu îi sunt periclitat sănătatea, dezvoltarea și pregătirea profesională. (3) Încadrarea în muncă a persoanelor sub vârsta de 15 ani este interzisă. (4)⁵⁾ Încadrarea în muncă a persoanelor care beneficiază de tutelă specială este interzisă. (5) Încadrarea în muncă în locuri de muncă grele, vătămătoare sau periculoase se poate face după împlinirea vârstei de 18 ani; aceste locuri de muncă se stabilesc prin H.G.”.**

Art. 43. Lipsa capacității de exercițiu. (1) În afara altor cazuri prevăzute de lege, nu au capacitate de exercițiu:

a) minorul care nu a împlinit vârsta de 14 ani;

¹⁾ Alin. (1) al art. 41 a fost introdus prin art. 7 pct. 1 L. nr. 140/2022 (intră în vigoare la 90 de zile de la data publicării).

²⁾ Alin. (2)-(3) ale art. 41 sunt reproduse astfel cum au fost modificate prin art. 7 pct. 2 L. nr. 140/2022 (intră în vigoare la 90 de zile de la data publicării). Anterior acestei modificări, aveau următorul conținut: „(2) Actele juridice ale minorului cu capacitate de exercițiu restrânsă se încheie de către acesta, cu încuviințarea părinților sau, după caz, a tutorei, iar în cazurile prevăzute de lege, și cu autorizarea instanței de tutelă. Încuviințarea sau autorizarea poate fi dată, cel mai târziu, în momentul încheierii actului. (3) Cu toate acestea, minorul cu capacitate de exercițiu restrânsă poate face singur acte de conservare, acte de administrare care nu îl prejudiciază, precum și acte de dispoziție de mică valoare, cu caracter curent și care se execută la data încheierii lor”.

³⁾ Denumirea marginală a art. 42 este reprodusă astfel cum a fost modificată prin art. 7 pct. 3 L. nr. 140/2022 (intră în vigoare la 90 de zile de la data publicării). Anterior acestei modificări, denumirea marginală era: „Regimul unor acte ale minorului”.

⁴⁾ Alin. (3) al art. 42 a fost introdus prin art. 7 pct. 4 L. nr. 140/2022 (intră în vigoare la 90 de zile de la data publicării).

⁵⁾ Alin. (4) al art. 13 CM este reprodus astfel cum a fost modificat prin art. 12 pct. 1 L. nr. 140/2022 (intră în vigoare la 90 de zile de la data publicării). Anterior acestei modificări, avea următorul conținut: „(4) Încadrarea în muncă a persoanelor puse sub interdicție judecătorească este interzisă”.